

Burgerparticipatie in Moerdijk

Aan: Presidium gemeente Moerdijk
Van: Griffier
Onderwerp: Burgerparticipatie in Moerdijk
Datum: 24 maart 2020

Inleiding:

In de vergadering van het presidium heeft u onder andere gesproken over vernieuwde vormen van democratie, waarbij *burgerparticipatie* nadrukkelijk centraal staat. U heeft de griffier gevraagd hierover een notitie te schrijven die u hiermee aantreft. Opgemerkt moet worden dat burgerparticipatie niet los gezien kan worden van een veranderde vergaderstructuur omdat het één niet los van het ander gezien kan worden. De notitie over een veranderde vergaderstructuur wordt u separaat ter bespreking voorgelegd.

Deze notitie is een eerste aanzet om over burgerparticipatie verder na te denken en kan een opdracht worden voor de nieuwe griffier om hier nadere uitwerking en invulling aan te gaan geven. Een brede samenwerking met de ambtelijke organisatie zal hierbij gezocht moeten worden zodat integraal (college en raad) dit tot uitvoering gebracht kan worden.

Algemeen:

Burgers ondernemen steeds vaker actie in hun omgeving. Ze bedenken bijvoorbeeld een oplossing voor het onderhoud van speeltuinen of een groenvoorzieningen of adopteren deze voorzieningen. De burger is de deskundige voor zijn eigen directe leefomgeving en voelt zich daar het meest bij betrokken. Daar willen ze zich ook vrijwillig voor inzetten. Er zijn al initiatieven bekend voor collectieve aankopen van zonnepanelen of de oprichting van kleinschalige zorg coöperaties. In een aantal gemeenten wordt al meegepraat over de gemeentebegroting en worden er speeldagen of schoonmaakacties in de wijk georganiseerd. Dit heet *burgerparticipatie*.

Als mensen steeds zelf meer ideeën hebben, vraagt dat van de lokale overheid ook een andere rol. Niet meer zelf het initiatief nemen en voorstellen uitwerken, nee het parool is om de ideeën vanuit de samenleving te ondersteunen. Dus de uitwerking en realisering van ideeën vanuit de samenleving mogelijk zien te maken. Dat noemen we dan *overheidsparticipatie*.

Meerwaarde voor het bestuur:

Niet alleen vanwege veranderde inzichten en de veranderde maatschappij, is het belangrijk voor de bestuurders om burgerparticipatie mogelijk te maken. Dankzij platformen, initiatieven en andere mogelijkheden om burgers te betrekken bij alles wat er gebeurt rondom gemeentelijke besluitvorming, krijgen gemeentebestuurders kansen die er eerder niet waren.

Burgerparticipatie is een uitstekend instrument om informatie te vergaren vanuit de bevolking. Het is onmogelijk om te stellen dat gemeentebestuurders volledig op de hoogte zijn van het reilen en zeilen van zijn of haar gemeente. Het is dan ook niet alleen handig maar ook zeker nuttig dat via dit instrument informatie kan worden vergaard over wat er leeft onder de mensen zelf. Ook is het een uitstekende manier om meer te weten te komen over de burgers zelf. Hiermee krijgt het gemeentebestuur een duidelijker beeld van wat voor mensen er in de gemeente woonachtig zijn en waar ze zich dagelijks mee bezighouden.

Naast het vergaren van informatie is burgerparticipatie een uitstekend middel om binding met de inwoners te krijgen. Het mes snijdt hier aan twee kanten. De gemeentebestuurder weet door het ophalen van informatie wat er speelt onder de inwoners, terwijl de burgers zich meer en direct betrokken voelen bij hun eigen leefomgeving.

En voor een gemeentebestuurder is het dan belangrijk om te voelen dat ze tussen de burgers staan en niet boven de burgers zijn verheven. De kloof tussen kiezers en politici wordt daar tegelijkertijd mee geslecht.

Met burgerparticipatie worden de problemen die leven onder de bevolking kenbaar gemaakt. Het is een utopie om te stellen dat ook in het gemeentehuis men weet welke problemen er onder de inwoners allemaal spelen. Samen kan dan gezocht worden naar de mogelijke oplossingen van de problemen.

Meerwaarde voor de burgers:

Ook de inwoners zien in burgerparticipatie een duidelijke meerwaarde. De betrokkenheid bij de eigen leefomgeving, die vanzelfsprekend al bestond maar vanwege de top-down benadering in het politieke krachtenveld niet serieus werd genomen, wordt vergroot. En om een bijdrage te leveren aan de leefomgeving van je eigen stad of dorp is het niet verplicht om lid te worden van een politieke partij.

Burgerparticipatie is een prachtig instrument om eigen initiatieven aan te dragen en uit te voeren. Kleine projecten die de leefbaarheid van de eigen leefomgeving verbeteren, zijn levensvatbaar dankzij de mogelijkheden die burgerparticipatie biedt. Het kan bijvoorbeeld gaan om materiele projecten zoals het plaatsen van speeltoestellen, inrichten van parkjes, openbaar groen, autovrije zones, maar ook buurtpreventie, whatsapp-groepen voor de veiligheid van de wijken en sociale projecten voor de kwetsbare inwoners van de wijk, voorbeelden hoe burgerparticipatie vorm kan krijgen.

Uit de literatuur zijn diverse andere projecten bekend geworden. Ik noem het opzetten van de website met als titel "Verbeterdebuurt.nl", een "Stadswebsite" (met onderwerpen als cultuur, sport, milieu, uitgaan en onderwijs), buurtpreventie, burgerpanels (het "wisdom of the crowd"), specifieke ouderenpanels en vanwege de invoering van de nieuwe Omgevingswet zie je diverse initiatieven ontstaan die inwoners betrekken bij het beleid rondom deze nieuwe wet.

Doe-democratie:

Actieve burgers willen niet meer dat de overheid alles voor hen oplost met een standaardoplossing. Ze willen maatwerk en een overheid die met hen meedenkt. Dit gedachtegoed zorgt voor een andere samenwerking tussen burgers en overheid, waarbij nieuwe verhoudingen en werkwijzen tussen beide partijen gaan ontstaan. Vanuit de Rijksoverheid wordt dit gedachtegoed ook van harte onderschreven.

Het kabinet wil ruimte voor initiatieven van burgers en verenigingen in de samenleving zodat burgers en lokale verenigingen de mogelijkheden worden geboden om alternatieve voorstellen in te dienen voor de uitvoering van collectieve voorzieningen in hun directe omgeving.

Maar niet alleen afwachten wat de burgers u voorschotelen, nee het actief ophalen van informatie is een belangrijk onderdeel geworden van de vernieuwde democratie waarbij u als volksvertegenwoordiger op bezoek gaat bij uw inwoners.

In de vernieuwde democratie zal niet alleen de gemeentebestuurder (lees collegeleden, raadsleden en burgerleden) een andere houding dan wel insteek moeten aanvaarden, ook de inwoners zullen moeten wennen aan en inspelen op de gedachte dat zij aan zet zijn en de gemeente hierin faciliterend optreedt.

Het afleggen van bezoeken door raadsleden aan de inwoners, straat, wijk of dorp is dus een belangrijk instrument in de vernieuwde vorm van democratie. Hiervoor zijn diverse tips te geven op welke wijze u de burgers kunt bereiken. In de gemeente Moerdijk is aan burgerparticipatie nog weinig invulling gegeven.

Hoe bereiken we de inwoners:

Bij de start van het burgerparticipatieproces is een belangrijke stap dat in kaart gebracht gaat worden welke inwoners al actief zijn op uiteenlopende thema's en waar u als raad zelf al mee bezig bent. U kunt als raad daarbij aansluiten.

Een aantal tips om de burgers te bereiken.

- Benut de bekende sleutelfiguren. Hiermee kunt u makkelijker contact opnemen met de specifieke doelgroepen;
- Ga zelf de wijk in. Inwoners stellen het bijzonder op prijs als er belangstelling wordt getoond van de gemeenteraad en hun mening wordt gevraagd;
- Sluit aan bij reeds bestaande initiatieven. (Thema's groen, veiligheid, wijkinrichting, volksgezondheid, zijn mogelijk al gestart);
- Sluit aan bij bestaande bewonersnetwerken zoals vrijwilligersorganisaties, cliënten- en patiëntenorganisaties, welzijnsorganisaties, bewonerscommissies, zelforganisaties (kerken verenigingen e.d.);
- Sluit aan bij professionals zoals welzijnswerkers, buurtsportcoaches.

Belangrijk is wel om ALLE doelgroepen te bereiken dus ook de inwoners met een lage Sociaal Economische Status en mensen met een migrantenachtergrond (SES).

Met burgerparticipatie komen verschillende werelden bij elkaar namelijk die van de burgers maar ook die van de professionals. Om deze samenwerking ook succesvol te laten verlopen kan de gemeente (dat zijn college en gemeenteraad) diverse handvatten gebruiken zoals:

- Betrek de burgers in een zo vroeg mogelijk stadium in het proces. Beleg bijeenkomsten om de mening van de burger op te halen en te inventariseren waar bij de burgers de prioriteiten liggen. Op deze manier wordt er draagvlak onder de burgers gecreëerd;
- Maak gebruik van de motivatie van de burgers. Door hun ervaring, door hun deskundigheid en misschien wel eigen belang, blijven ze betrokken;
- Overleg met de bewoners op een plaats waar zij zich prettig voelen en op een tijdstip dat zij kunnen. Een veilige en vertrouwde omgeving helpt het vertrouwen op te bouwen met de burgers;
- Neem NIET de regie over van de burgers maar faciliteer en ondersteun en investeer tijd hierin. Wees hierbij transparant en communiceer hier helder over;
- Ook de burgers zullen aan deze nieuwe vorm van werken moeten wennen. Zij zijn ook gewend dat de overheid voor hen beslist op basis van de gezagsverhoudingen die uit het verleden zijn ontstaan. Communiceer helder over de nieuwe onderlinge verhoudingen en belemmer de voortgang hiermee niet;
- Geef de burger een volwaardige rol en controleer samen met de burgers over de voortgang;
- Help en ondersteun de burgers om hun rol bij burgerparticipatie ook goed in te vullen. Trainingen voor burgers (maar ook voor gemeentebestuurders) kunnen daarbij zeker helpen;
- Communiceer met elkaar over de resultaten. Voor de burgers is het al belangrijk om resultaten op korte termijn te zien. Als de burgers resultaten zien blijven zij ook betrokken en gemotiveerd.

Lokale situatie:|

In het coalitieakkoord 2018-2022 *“Een krachtige ondernemende partner. Dat zijn wij.”* Staat onder andere vermeld: *“We staan voor **Partnerschap**, want dat past bij deze tijd. Samenleven en samenwerken in onze lokale democratie veranderen. Dat vergt vernieuwing van samenspraak en participatie. Van ons, van iedereen. We vragen om mee te denken, mee te praten en mee te doen. We bieden samenwerking, betrokkenheid en (nog meer) ruimte voor innovatieve inwoners en ondernemerschap. Meer en meer worden we partner in een netwerk van onze inwoners, ondernemers en samenwerkende organisaties.”*

Tenslotte:

Het is belangrijk om burgerparticipatie een prominente plaats te gaan geven in het democratisch bestel. Het bestuur en de inwoners kunnen daarmee de kloof tussen elkaar slechten en SAMEN STAAN WE STERK.

Een bijzonder vorm van burgerparticipatie is het instellen van een Jongerenraad. Jongeren worden onvoldoende betrokken bij het gemeentelijk beleid. Een Jongerenraad kan hierin verbetering aanbrengen en als zelfstandig orgaan het gemeentebestuur adviseren over uiteenlopende, de jongeren aangaande onderwerpen (verlichting fietsroutes, speelvoorzieningen, armoede, drugsgebruik, studiefaciliteiten ed.)

Als beleidsvoornemen staat tevens in het coalitieakkoord de navolgende zinsnede vermeld:

“Inwonersparticipatie

We stellen een overkoepelende visie (inwoners)participatie op, waarbij het uitbouwen van het gebiedsgericht werken een belangrijk onderdeel is.

Versterking van het ambtelijk apparaat is op dit onderdeel noodzakelijk (€ 180.000 structureel). We gaan hierbij voor resultaatgerichte uitvoering van de gebiedsplannen, voor en met onze inwoners, met brede ondersteuning van de gemeente.

We verwachten dat de aanspreekpunten binnen de gemeente over voldoende doorzettingskracht binnen de gemeentelijke organisatie beschikken, zodat inwonersparticipatie op een goede manier gestalte kan worden gegeven.

We willen de stads- en dorpsstafels verder vormgeven met integratie van de nog bestaande stads- en dorpsraden met als doel het vergroten van de inwonersvertegenwoordiging zodat besluiten op een gedragen manier tot stand komen. Inwonersinitiatieven ondersteunen we door extra middelen beschikbaar te stellen (€ 50.000 structureel) die regel-arm kunnen worden ingezet.”

Gebiedsplannen

Elke stad, elk dorp en het buitengebied heeft een eigen gebiedsplan. In een gebiedsplan worden de plaatselijke wensen, uitdagingen en verbeterpunten op een rij gezet. Inwoners bepalen welke onderwerpen er in het plan staan en denken na over oplossingen en ideeën. Gemeente Moerdijk, Surplus, Politie Zeeland/West-Brabant, Woonkwartier en Groenhuysen zijn daarbij de helpende hand. Een gebiedsplan is niet statisch, maar wordt steeds aangepast aan actuele ontwikkelingen en behoeften.

**Onze
Dorpsstafel**

Dorps- en stadstafels

De dorps- en stadstafels zijn een onderdeel van het gebiedsplan. Aan deze tafels nemen inwoners en Gemeente Moerdijk, Surplus of Groenhuysen, Politie Zeeland/West-Brabant en Woonkwartier deel. Deze dorps- en stadstafels bestaat uit werkgroepen. Elke werkgroep werkt aan de punten van één van de onderwerpen van het gebiedsplan. Ongeveer vijf keer per jaar komt een dorps- of stadstafel een avond samen om de voortgang te bespreken en onderling af te stemmen.

2018 werd in Moerdijk het jaar van de stads- dorpsstafels. Alle 11 kernen beschikken over een gebiedsplan en een stads- of dorpsstafel. De tafels spelen, als vertegenwoordigers van de inwoners, een belangrijke rol, die in gesprek gaan met het gemeentebestuur over zaken die spelen in en rond hun kern op terreinen als leefbaarheid en veiligheid. De slagkracht van deze tafels is afhankelijk van de “vorm” die hiervoor wordt gekozen en de financiële middelen die nodig zijn om zaken voor elkaar te krijgen.

De tafels mogen zelf kiezen hoe zij zich organiseren onder de voorwaarden dat zij toegankelijk blijven voor alle inwoners en dat er duidelijke werkafspraken en spelregels zijn.

Iedere tafel krijgt een budget van € 5.000 waarmee de vergaderkosten kunnen worden betaald en lokale initiatieven worden ondersteund.

Eind 2018 zou duidelijk zijn hoe de tafels hun spelregels hebben opgesteld en wat zij met het budget gaan doen.

Het is mij niet duidelijk waar het initiatief ligt, bij de inwoners of bij de gemeente. Wel is geconstateerd dat via de website van de gemeente de aanmeldingen voor initiatieven geregistreerd worden.

Het instellen van deze tafels is een stap op weg naar burgerparticipatie. Het zou helpen om nu twee jaar na dato met alle betrokken partijen een evaluatie te houden over de meerwaarde, (on)mogelijkheden, knelpunten, succesfactoren en dergelijke van deze tafels. Op basis van de uitkomsten van deze evaluatie kan een mogelijk uitgebreide voortzetting hiervan, al dan niet in gewijzigde vorm, kunnen plaatsvinden.

LET WEL: Evalueren doe je MET en niet OVER de inwoners.

Kadervoorstel:

Tijdens de behandeling van de kadernota 2020 op 4 juli 2019, werd door de fracties van Onafhankelijk Moerdijk en Burger Belangen Moerdijk een kadervoorstel ingediend met als titel "Right to Challenge" (R2C). Met 16 stemmen voor en 5 tegen werd dit kadervoorstel aanvaard, waarbij het college werd opgedragen om € 12.500 in de begroting op te nemen ten behoeve van experimenten.

R2C is een landelijk netwerk dat gemeenten en bewonersinitiatieven kan ondersteunen bij één of meer stappen bij de uitvoering ervan.

Ik heb begrepen dat dit kadervoorstel is besproken in de werkgroep "Vernieuwing Moerdijs Democratie" maar verder dan het bespreken in dit overlegorgaan, is het niet gekomen.

Overigens heb ik geconstateerd dat deze werkgroep slechts drie keer bij elkaar is geweest en niet echt tot grote daden is gekomen.

Mogelijk dat bij de verdere uitwerking van burgerparticipatie dit kadervoorstel weer betrokken kan worden.

Financiën

Besloten werd om vanaf 2019 structureel een budget van € 50.000 beschikbaar te stellen om burgerinitiatieven tot uitvoer te brengen. Hiervoor is door het college op 22 oktober 2019 een afzonderlijke regeling "Initiatiefsubsidies Statsteun Inwonersinitiatieven" opgesteld. Overigens is voor het jaar 2020 akkoord gegaan om hiervoor maar € 25.000 beschikbaar te stellen.

Ik heb niet kunnen achterhalen op welke wijze dit budget is aangewend.

Om burgerparticipatie echt en actief tot zijn recht te laten komen is het de vraag of een budget van € 25.000 dan toereikend is om invulling hieraan te geven.

Resumerend:

Er zijn al acties en initiatieven in de gemeente Moerdijk gestart die wijzen op enige vorm van burgerparticipatie. Het verdient aanbeveling om verdere uitwerking hieraan te geven en de rol en positie van de gemeentebestuurders hier concreet van in beeld te brengen.

Een evaluatie van de dorps- en stadstafels zou hiervoor als uitgangspunt kunnen gaan gelden.

We zijn nu halverwege de bestuursperiode 2018-2022 en het zou daarom nu een goed moment zijn om hier een start mee te gaan maken zodat bij aanvang van de nieuwe bestuursperiode hier een definitieve invulling aan gegeven kan worden. Ook het nieuwe vergadermodel, indien dit wordt omarmd, zou, als natuurlijk moment voor de nieuwe gemeenteraad, dan geïntroduceerd en van start kunnen gaan.

Het is wel belangrijk dat de gemeenteraad bepaalt welke rol hij uiteindelijk hierin wil gaan innemen.